

UOT: 351.814.4

DOI: 10.34826/NAA.2022.24.4.012

QARABAĞ REGIONUNDA AVIASİYA İNFRASTRUKTURUNUN İNKİŞAFI

Əliyeva S.M., Musayeva M.İ.
Milli Aviasiya Akademiyası

Məqalədə Qarabağın işğaldan azad edilmiş rayonlarında inşa edilən beynəlxalq hava limanlarının istifadəyə verilməsi və onların Qarabağın bərpasında və yenidən qurulmasında olan rolundan bəhs edilir. Həmçinin ölkəmizin iqtisadiyyatında, logistikasında, strategiyasında böyük rol oynayan bu hava limanlarının texniki xarakteristikaları da verilmişdir.

Sonrakı dövrlərdə də aviasiya infrastrukturunun regionda sürətlə genişlənməsi, yeni hava limanlarının açılması, region ölkələrinin nəqliyyat imkanlarının artması və marşrut boyu yerləşən bütün ölkələr üçün faydaları öz əksini tapmışdır.

Açar sözlər: hava limanı, işğaldan azad olunan, texniki xarakteristika, nəqliyyat logistikası, global daşımalar, sosial-iqtisadi inkişaf, Zəngəzur dəhlizi, beynəlxalq uçuşlar, PUA.

Qarabağ ölkəmizin ən gözəl və bərəkətli regionlarından biridir. Bu regionun perspektivləri Azərbaycanın davamlı inkişafı üçün çox vacib olacaq. Regionun bərpası ilə bağlı bizi çox böyük işlər gözləyir.

Biz bütün bu yerləri bərpa edəcəyik. Kəndlərin, şəhərlərin, infrastrukturun, ekologiyaın bərpası – bütün bu planlar var. Necə ki, torpaqlarımızı qaytardıq, düşməni məhv etdik, bu üçrəngli bayrağımızı ucaltdıq, bütün qalan məsələləri də həll edəcəyik.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
(10 fevral, Xalq qəzeti)

Giriş. İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan xalqının düşmən üzərində əzmliliyi qələbədən sonra Qarabağın işğaldan azad olunmuş bölgələrində yenidənbərpə işlərinə başlandı. 30 ilə yaxın erməni işğalı altında qalan torpaqlarımızı hərbi qüdrətimiz sayəsində cəmi 44 gün ərzində “dəmir yumruğu” ilə düşmən tapdağından təmizləyən müzəffər Ali Baş Komandan, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev azad edilmiş ərazilərimizdə Böyük Qayıdış proqramının icrası istiqamətində zəruri infrastrukturun yaradılmasını, genişmiqyaslı quruculuq və abadlıq işlərinin aparılmasını, mühüm layihələrin icrasına qısa zamanda nail olmağı bacaran qüdrətli liderdir.

Qarabağ münaqişəsinin həlli regionumuzda nəqliyyat-kommunikasiya layihələrinin inkişafı üçün geniş imkanlar yaradıb. Görülən işlər sırasında Azərbaycanın global münasibətlər sistemində daha layiqli yer tutmasına imkan yaradacaq hava limanlarının tikintisi ön planda durur. İstənilən ölkənin və ya regionun sosial-iqtisadi inkişafı onun nəqliyyat infrastrukturundan çox asılıdır. Azərbaycanda “AZAL” aviaşirkətinə məxsus olan 19 hava gəmisi və “Buta Airways” aviaşirkətinə məxsus olan 8 hava gəmisi ilə regionumuzda ən böyük mülki hava yük donanmalarından birinə malikdir.

Məqələnin məqsədi Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki qələbəsinin nəqliyyat-logistika sahəsində yeni reallıqlara imza atmasının, Qarabağ zonasında yeni beynəlxalq aeroportların inşasının, mülki aviasiya infrastrukturunun genişləndirilməsinin mühüm töhfələr verə biləcək regional layihələrin icrasına təsirinin araşdırılmasıdır.

Məlumdur ki, Azərbaycan Respublikası regional miqyasda nəqliyyat-logistika mərkəzi kimi mühüm rol oynayır və təbii ki, bundan səmərəli istifadə etmək üçün mükəmməl nəqliyyat

infrastrukturuna malik olmalıdır. Məhz bu səbəbdən Qarabağda inşa edilən hava limanları böyük iqtisadi, logistik, strateji və hərbi-siyasi əhəmiyyət daşımaqla Xəzər-Qara dəniz hövzəsinin və Cənubi Qafqazın strateji və etibarlı dövləti kimi ölkəmizin iqtisadi və siyasi nüfuzunu daha da artıracaq. Azərbaycanın “Orta dəhliz”, “Bir kəmə, bir yol” layihələri çərçivəsində geniş əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq imkanları da xeyli gücləndiriləcək.

İşğaldan azad edilmiş və Azərbaycanın 20 faizini təşkil edən 12 rayon ölkənin ən yüksək iqtisadi potensialı və üstünlükləri olan əraziləri hesab olunur. Ərazinin yerüstü və yeraltı təbii sərvətlərinin istismarından əldə edilən gəlirlər Qarabağın bərpasına və yenidən qurulmasına, eləcə də ölkəmizin inkişafına əvəzsiz töhfələr verəcəkdir. Burada tikilən beynəlxalq hava limanları istehsal olunacaq sənaye məhsullarının daha sürətlə dünya bazarına çıxarılması üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir və bütövlükdə regionun ixrac imkanlarının genişlənməsinə səbəb olacaqdır [1].

Bundan başqa, regionlarda həyata keçiriləcək infrastruktur layihələri bu bölgənin inkişafına və əhalinin köçürülməsindən sonra daha da əlverişli mühitin formalaşmasına, bu bölgələrə xarici investisiyaların cəlb olunmasına səbəb olacaq. Təbii ki, xarici sərmayəçilər üçün mühüm amillərdən biri də sərmayə yatıracaqları regionlarda nəqliyyat-kommunikasiya marşrutlarının və qovşaqlarının yaxşı səviyyədə olması, xüsusilə də bütün dünyaya qoşula bilən beynəlxalq hava limanlarının olmasıdır [2].

Qeyd etmək vacibdir ki, işğal edilmiş ərazilər üzərində hava məkanı təxminən 30 il müddətində beynəlxalq uçuşlar üçün bağlı olmuşdur. Ərazidə mülki aviasiya infrastrukturuna ciddi ziyan dəyib və demək olar ki, tamamilə dağılıb. Bu müddətdə həmin ərazidə bütün mülki aviasiya infrastrukturunu dağıdılmış və tənəzzülə uğramışdır. Hal-hazırda beynəlxalq uçuşların həyata keçirilməsi üçün həmin ərazilərdə aeronaviqasiya xidmətlərinin tam bərpası istiqamətində işlər aparılır. Bütün bunlar Azərbaycan mülki aviasiya sahəsinin təkcə regional deyil, həm də qlobal miqyasda inkişaf etməsinə kömək edəcək.

Bu gün “Azəraeronaviqasiya” Hava Hərəkətini İdarəetməsinin çiyinləri üzərinə azad edilmiş Qarabağda ən ciddi beynəlxalq standartlara uyğun aeronaviqasiya təminatının bərpa edilməsi kimi məsul vəzifə düşür. Azad edilmiş ərazilər üzərində səma beynəlxalq mülki aviasiya üçün yenidən açılır. Bu ərazidə dayanıqlı və etibarlı aeronaviqasiya xidməti sistemi tətbiq ediləcək [3].

Qarabağ üzərindəki hava məkanı ilə bağlı AZANS qarşısında olduqca ciddi və genişmiqyaslı vəzifələr durur. Mütəxəssislərimiz tərəfindən aeronaviqasiya sisteminin tətbiqi, ICAO və “Eurocontrol” təşkilatlarının tələblərinə əsasən sertifikatlaşdırmadan keçmək, beynəlxalq hava dəhlizlərinin hazırlanması və müvafiq aeronaviqasiya məlumatlarının beynəlxalq aviasiya məlumatları bazasında dərc edilməsi üzrə genişmiqyaslı infrastruktur layihələri həyata keçirilir [3].

Sadələnlər azad edilmiş ərazilərdə hava nəqliyyatı şəbəkəsinin inkişaf etdirilməsi üçün zəruri olan mühüm ilkin addımlardır. “AZANS” regionda əsas funksiyasını yerinə yetirməyə, uçuşların təhlükəsizliyini təmin etməyə hazırdır.

Hazırda uçuşların aeronaviqasiya təminatı üçün radiotexniki avadanlığın, bütün ərazi üzərindəki səmada mülki hava gəmilərini müşahidə etmək üçün birinci dərəcəli və ikinci dərəcəli radar sistemlərinin fəal tətbiqi həyata keçirilir (19 Avqust 2021, Cahangir Əsgərov: «AZANS – hava hərəkətinin təhlükəsizliyinin təminatçısıdır») [3].

Böyük qayıdışın çox yaxın zamanlarda baş tutduğunu göstərən layihə isə Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının çox qısa zaman ərzində istifadəyə verilməsi oldu. Hava limanının uçuş-enmə zolağında artıq ilk sınaq uçuşları həyata keçirilib. Prezident İlham Əliyev işğaldan azad olunmuş ərazilərə növbəti səfəri zamanı, hələ avqust ayında demişdir: “Cəmi bir neçə ay ərzində hava limanı demək olar ki, artıq açılışa hazırlaşır. Hava limanının inşası bu il başlamışdır. Mən demişdim ki, bu il Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı istifadəyə veriləcək. Bəlkə də, dünyada bu sürətli templərlə heç bir hava limanı tikilməmişdir. Artıq uçuş-enmə zolağı da hazırdır. Burada son tamamlama işləri aparılır. Bir daha qeyd etmək istəyirəm, bu il mən hava limanının təməlini qoydum, indi isə gəlirik inşaat işləri ilə tanış olmağa. Bu aeroport Qarabağın hava qapısıdır” (05.08.2022. Azərbaycan qəzeti) [4, 5].

Əlbəttə ki, çox qısa zamanda Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı ən yüksək beynəlxalq standart və normalara uyğun inşa edildi və uzunluğu 3000 metr, eni 60 metr olan uçuş-enmə zolağı hava

limanı istifadəyə verildi. Bu o deməkdir ki, Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən zamanında uzaqgörənliklə həyata keçirilən layihələr artıq dövrün tələbinə uyğun olaraq, tez bir zamanda öz uğurlu nəticəsini verir.

Füzuli Beynəlxalq Hava limanına ilk sınaq uçuşu 2021-ci il sentyabrın 5-də həyata keçirilib və AZAL-ın ən böyük sərnişin təyyarəsi - Airbus A340-500 burada eniş icra edib. Hava limanı ICAO-nun bütün tələblərinə uyğun olaraq uçuşların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün cihazlar üzrə enmə və naviqasiya sistemləri, işıq-texniki, birinci dərəcəli və ikinci dərəcəli radar sistemi ilə tam təchiz edilmişdir. Bu hava limanı istənilən növ hava gəmisini qəbul etməyə və dayanacaqlarda yerləşdirməyə imkan verir [6].

Hava Hərəkətinin İdarəetmə Qülləsinin (HHİE-ATC-Air Traffic Control Tower) inşası tamamilə başa çatdırılmışdır. Bu, Füzuli hava limanına ICAO və IATA standartlarına uyğun olaraq uçuşların başlanmasına imkan verir. Aeronaviqasiya sisteminə tam nəzarəti və azad edilmiş ərazilər üzərində uçuşları təmin etmək üçün yeni beynəlxalq hava marşrutları tətbiq olunur.

Respublikamız üçün sosial, siyasi, iqtisadi, tarixi əhəmiyyət kəsb edən, dünyanın ən böyük nəqliyyat layihəsi olan Müasir İpək Yolu (The New Silk Road), xüsusən Asiya-Qafqaz-Şərqi Avropa magistral hissəsinin mərkəzində yerləşir. Qlobal ticarət yollarını şaxələndirəcək Müasir İpək Yolu layihəsinin ən mühüm məqsədlərindən biri dəmir və quru yolları, dəniz və hava limanları, qaz kəmərləri və digər infrastruktur layihələri həyata keçirərək qitələrarası integrasiyanı təmin etməkdir. Zəngəzur Dəhlizi qlobal və regional nəqliyyat layihələrinə qoşulduqdan sonra Füzuli Hava Limanı həm ölkədaxili daşımalarda, həm də Uzaq Şərqdən, xüsusilə sənaye nəhəngi olan Çindən və Mərkəzi Asiya ölkələrindən yüklərin hava limanına daha rahat və sürətli daşınması, ardınca isə dəhliz vasitəsilə Türkiyəyə, Avropaya çıxarılması baxımından önəmli tranzit rolunu oynaya biləcək. Ölkədaxili daşımalarda Azərbaycanın Naxçıvan istiqamətində yükdaşımaların maya dəyəri azalacaq və vaxt itkisi aradan qaldırılacaq. Artıq üçüncü ölkələrin ərazisindən istifadə etməyə ehtiyac qalmayacaq. Bu istiqamətdə Naxçıvanla bərabər Türkiyəyə də yükdaşımalar sadələşdiriləcək [7]. Qlobal logistika baxımından Zəngəzur dəhlizi və onunla əlaqəli fəaliyyət göstərəcək yeni beynəlxalq hava limanları Avropa və Asiyayı birləşdirən "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin əhəmiyyətli marşrutu olmaqla, Ankara və Bakının təkcə regional deyil, ümumdünya miqyasında Avrasiya üzrə geosiyasi və geoiqtisadi mövqelərini gücləndirəcək.

Zəngilan hava limanının tikintisinin başa çatması da regionda və bütün dünyada böyük əks-səda doğurdu. 09 sentyabr 2022-ci il tarixində Airbus A340-500 ilk texniki uçuşunu uğurla başa vuraraq Şərqi Zəngəzurun ilk hava limanı olan Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanında yeni uçuş-enmə zolağına ilk eniş həyata keçirmişdir. Zəngilan şəhərində 20 oktyabr 2022-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə uçuş-enmə zolağının uzunluğu 3000 metr, eni 60 metr, perronunun sahəsi isə 60000 m² olan Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanının açılışı oldu. Bu Beynəlxalq Hava Limanı da genişgövdəli yük təyyarələri də daxil olmaqla bütün növ təyyarələri qəbul etmək imkanına malikdir və hava limanının texniki infrastrukturunun göstəriciləri də Füzuli aeroportunun göstəriciləri ilə eynidir. Aeroportda havada hərəkətin avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri və aviasiya rabitə sistemləri ilə təchiz olunmuş Hava Hərəkətinin İdarəetmə Qülləsi tikilib.

Uçuşların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün burada ICAO-nun beynəlxalq tələblərinə uyğun olaraq İtaliyanın və Almaniyanın aparıcı istehsalçıların müasir aeronaviqasiya dəstək sistemləri tətbiq edilib. Qısa müddətdə ILS/DME cihazlarla eniş sistemləri, VOR/DME marşrutu üzrə hava gəmisi naviqasiya vasitələri, avtomatlaşdırılmış aviasiya və meteoroloji müşahidə sistemləri, birinci və ikinci dərəcəli radar sistemləri quraşdırılaraq istifadəyə verilib. Bütün sistemlər ICAO və "Eurocontrol"-un beynəlxalq aviasiya kataloqlarında qeydiyyatdan keçib.

Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanı işğaldan azad olunan ərazilərdə Füzuli hava limanından sonra istifadəyə verilən beynəlxalq statuslu ikinci aeroportdur. Zəngəzur dəhlizi ilə əlaqələndirilməsi nəzərə alsaq, bu istiqamətdə yüklərin daşınması üçün ciddi şərait yaranacaq və çoxfunksiyalı hava limanı kimi rayonun iqtisadi, nəqliyyat və sosial məsələlərinin həlli üçün mühüm alətə çevriləcəkdir [8, 9].

Laçın Beynəlxalq Hava Limanı Azərbaycanın azad edilmiş torpaqlarında Füzuli və Zəngilan rayonlarındakı beynəlxalq hava limanlarından əlavə üçüncü hava limanı olacaq. Bu, Azərbaycanın ən yüksək yerində inşa edilən hava limanı olacaq. Hava limanı Laçın rayonunun Qorçu kəndinin yaxınlığında, müvafiq olaraq Laçın və Kəlbəcər şəhərlərindən 30 və 60 kilometr məsafədə və Şuşa şəhərindən təxminən 70 kilometr məsafədə yerləşir. Aerodromun təməli 2021-ci ildə qoyulmuşdur. Hava limanının uçuş-enmə zolağının uzunluğu 3000 metr, eni 60 metr, perron sahəsi 50000 m² olacaq. Aeroport tikintisinin ilkin mərhələsi kimi ərazisinin hamarlaşdırılması işləri görülür. 6,9 milyon m³ ərazidən torpaq çıxarılacaq və 3,8 milyon m³ əraziyə torpaq doldurulacaq. Burada saatda 200 sərnəşinə beynəlxalq standartlara uyğun xidmət göstərmək mümkün olacaq. Hava limanında 6 təyyarə dayanacağıının inşası nəzərdə tutulur. Bu hava limanı Kəlbəcər rayonu ərazisinə hava nəqliyyatı ilə gediş-gəlişi asanlaşdıracaq [10].

Tikinti işləri 2024-cü ildə başa çatdırılacaq. Burada hava hərəkətini idarəetmə qülləsi, transformator otağı, su çəni, qazanxana, nəzarət-buraxılış məntəqəsi və digər yardımçı tikililərin layihələndirmə işləri həyata keçirilib. Gələcəkdə burada beynəlxalq uçuşların icrası üçün tam şərait yaradılacaqdır.

İşğaldan azad edilmiş torpaqların iqtisadi potensialı çoxşaxəli olub, kənd təsərrüfatının, sənayenin və turizmin müxtəlif sahələrini əhatə edir. Filiz ehtiyatları ilə dağ-mədən sənayesini, metallurgiyanı, xüsusən mineral su ehtiyatlarının istehsalını inkişaf etdirməklə, regiondan böyük gəlir əldə etmək olar. Qarabağın turizm potensialı da olduqca zəngindir, burada turizmin çox növləri - ekoturizm, dağ turizmi, qış turizmi, ov turizmi, sağlamlıq turizminin inkişafı üçün bütün imkanlar vardır. Mədəniyyət beşiyi hesab olunan Şuşada, əsasən, festivalların keçirilməsi, Ağdamda işğalın nəticələrinin çılpaq şəkildə göstərilməsi və işgüzar turizm nəzərdə tutulub. Məşhur Azıx mağarası və Tağlar mağarasının yerləşdiyi Xocavənd rayonunun da xüsusi turizm potensialı var [9]. Füzuli, Laçın və Kəlbəcərdə hava limanlarının tikilməsi turistlərin bu bölgəyə daha rahat gəlişi və turizm sahəsi üzrə regional layihələrin həyata keçirilməsinə təkan verəcəkdir.

Füzuli, Zəngilan və Laçında tikintisi nəzərdə tutulan, hava limanlarının əhəmiyyətini yalnız iqtisadi amillərlə əlaqələndirmək düzgün olmazdı. Qeyd etmək lazımdır ki, Füzuli hava limanı artıq istifadəyə verilmişdir. Hər an bu limanlardan hərbi məqsədlər üçün də istifadə oluna bilər. Təhlükəsizlik nöqtəyi-nəzərindən belə ərazilərə alternativ çıxış yollarının olması, eləcə də istənilən növ hava nəqliyyatını, o cümlədən hərbi aviasiyanı qəbul edə bilən hava limanlarının olması vacibdir. Azərbaycanın hərbi-strateji baxımdan ən zəif nöqtəsi olan sərhədboyu Zəngilan, Qubadlı, Laçın və Kəlbəcər rayonları bu gün də potensial təhlükəsi olan zonalarıdır. Avtomobil yollarının dağ silsilələrindən keçməsi və üstəlik Azərbaycan tərəfindən tam nəzarətdə olmaması, hələ də sərhəddə olan düşmən təxribatları, diversiya qruplarının yollarını minalamaq cəhdləri səbəbindən Kəlbəcərlə nəqliyyat əlaqəsi çox çətin və təhlükəlidir.

Füzuli, Zəngilan və Laçın hava limanlarının hərbi-strateji əhəmiyyəti böyükdür və mövcudluğu çox böyük önəm daşıyır. Bu baxımdan Kəlbəcərdən 60 km, Şuşadan 40 km məsafədə yerləşəcək Laçın hava limanının əhəmiyyəti, bölgədə hər an gözlənilən və mümkün olan hərbi təxribatlar şəraitində hərbi personalın və təchizatın çatdırılmasını operativ olaraq həyata keçirmək üçün əvəzsiz olacaq [4].

İkinci Qarabağ müharibəsi döyüşlərdə ən yeni texnologiyaların mükəmməl tətbiqi ilə hərbi tarixinə düşdü. Bu baxımdan Türkiyədən və İsraildən alınan "Bayraktar TB-2" və "Harop" döyüş hava aparatları – PUA və dronlar xüsusilə seçildi. Məsələn, "Bayraktar TB-2" uçuş aparatının effektiv rabitə məsafəsi 150 km-dir. Ona görə də, Füzulidə, Laçında və Zəngilanda hava limanlarının olması PUA-ların uçuş məsafəsini daha da genişləndirir və eyni zamanda effektivliyini artırır. Uçuş-enmə zolaqlarından qalxıb enə bilən, uçuş radiusu böyük olmayan PUA-ların və dronların daha rahat idarə edilməsi və idarəetmə mərkəzləri arasında məsafələrinin azaldılması üçün bu hava limanları mühüm rol oynayır [5]. Hava məkanında döyüş radiusu genişləndirildikdən sonra peyk üzərindən idarə olunan PUA-ların idarəetmə kanalına mümkün xarici müdaxilə imkanlarının minimallaşdırılması baxımından radio-elektron mübarizədə üstünlük qazanması və hava sərhədlərinə nəzarətin gücləndirilməsində həmin hava limanlarında quraşdırılan xüsusi radioelektron və naviqasiya avadanlıqlarının istismarı da çox əhəmiyyətlidir.

Nəticə. Qarabağ müharibəsindən sonrakı dövrdə Azərbaycan aviasiyasının bir il ərzində sürətlə genişlənməsi, qazandığı nailiyyətlər göz qabağındadır. Əlbəttə ki, hələ də Dövlətimizin qarşısında bir çox görüləcək işlər durur. Əsas məqsədlərdən biri də, tez bir zamanda Laçında, Şuşada və Zəngilanda da yeni hava limanlarının açılması, həmin aeroportlardan dünyanın hər bir nöqtəsinə uçuşların yerinə yetirilməsinə nail olmaq və bununla da, region ölkələri ilə nəqliyyat imkanlarını daha da artırmaqdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Beynəlxalq Hava Limanı. <https://az.wikipedia.org/>
2. Baku, September 5, 2022, AZERTAC.
3. azal.az/az/company/azeraeronavigation “Azeraeronavigasiya” Hava Hərəkəti İdarəsi AZANS.
4. Qarabağda tikilən hava limanları Azərbaycana nə verəcək? news.day.az.29.08. 2021.
5. Qarabağ: Sosial-iqtisadi inkişaf perspektivləri nə vəd edir? sia.az. 22.01.2021.
6. <https://azvision.az/news/259609/qarabagdaki-yeni-hava-limanlari-niye-ahemiyyetlidir>
7. Sərnişin təyyarəsi Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanına texniki eniş icra edib. apa.az.
8. <https://oxu.az/society/526471>
9. AZAL-ın təyyarəsi Qarabağın beynəlxalq hava limanında ilk eniş edib. Baku.ws.05.09.2021.
10. <https://www.azal.az/az/article/637>

REFERENCES

1. Beynəlxalq Hava Limanı. <https://az.wikipedia.org/>
2. Baku, September 5, 2022, AZERTAC.
3. azal.az/az/company/azeraeronavigation “Azeraeronavigasiya” Hava Hərəkəti İdarəsi AZANS.
4. Qarabağda tikilən hava limanları Azərbaycana nə verəcək? news.day.az.29.08. 2021.
5. Qarabağ: Sosial-iqtisadi inkişaf perspektivləri ne vəd edir? sia.az. 22.01.2021.
6. <https://azvision.az/news/259609/qarabagdaki-yeni-hava-limanlari-niye-ehemiyyetlidir--rey--.html>
7. Sərnişin təyyarəsi Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanına texniki eniş icra edib. apa.az. 09.09.22.
8. <https://oxu.az/society/526471>
9. AZAL-ın təyyarəsi Qarabağın beynəlxalq hava limanında ilk eniş edib. Baku.ws.05.09.2021.
10. <https://www.azal.az/az/article/637>

DEVELOPMENT OF AVIATION INFRASTRUCTURE IN THE KARABAKH REGION

Aliyeva S.M., Musayeva M.I.
National Aviation Academy

The article deals with the commissioning of international airports which were built in the regions of Karabakh liberated from occupation, and their role in the restoration and reconstruction of Karabakh. The article also represents the technical characteristics of these airports, which play a huge role in the economy, logistics, and strategy of our country. The rapid expansion of the aviation infrastructure in this region, the operating of new airports, the increase in the transport capabilities of the countries in the vicinity of the region and the benefits for all the countries located along the route were also reflected in the following periods.

Keywords: *airport, liberated from occupation, technical characteristics, transport logistics, global transportation, social-economic development, Zangazur corridor, international flights, UAV*

РАЗВИТИЕ АВИАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В КАРАБАХСКОМ РЕГИОНЕ

Мусаева М.И., Алиева С. М.
Национальная Академия Авиации

В статье рассматривается ввод в эксплуатацию международных аэропортов, построенных в освобожденных от оккупации районах Карабаха, и их роль в восстановлении и реконструкции Карабаха. В статье также представлены технические характеристики этих аэропортов, которые играют огромную роль в экономике, логистике и стратегии нашей страны. Быстрое расширение авиационной инфраструктуры в регионе, открытие новых аэропортов, увеличение транспортных возможностей стран региона и выгода для всех стран, расположенных по маршруту следования также отражены в этой статье.

Ключевые слова: аэропорт, освобожденный от оккупации, техническая характеристика, транспортная логистика, глобальные перевозки, социально-экономическое развитие, Зангезурский коридор, международные полёты, БПЛА

Rəyçi: t.f.d., dosent H.B. Babaoğlu

Müəlliflər haqqında məlumat

Soyadı, adı, atasının adı	İş yeri	Vəzifəsi, elmi dərəcəsi, elmi adı	Əlaqə
Əliyeva Sevdə Murtuz qızı	“Peşəkar ingilis dili” kafedrası	f.f.d. dosent	mob: (050 334 25 68)
Musayeva Mənzurə İsgəndər qızı	“Peşəkar ingilis dili” kafedrası	f.f.d. dosent	mob: (050 511 31 88)